

Asia: VN/26437/2022

Luonnos sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi vähimmäistietosisällöksi

Asetus

Onko asetuseruonnos selkeä?

Kyllä

Perustelut miksi.

Kunnan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistietosisällön erittely omaksi kokonaisuudeksi selkeyttää asetuseruonnosta. Myös vähimmäistiedon jakaminen erillisiin sisällöllisiin kokonaisuuksiin (hyvinvoinnin tila, tehdyt toimet kunnassa, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnassa ja laadullinen itsearviointi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kunnassa) rakenteistaa vähimmäistietosisältöä ja helpottaa kokonaisuuden hahmottamista.

Arvionne tietäjärjestelmävaikutuksista.

-

Näkemyksenne, saako asetuksella kerättyä riittävät tiedot.

Vähimmäistietosisällöstä jää puuttumaan mittarit, joilla voitaisiin suuntautua ennakkointiin tai mitata vaikuttavuutta. Asetuksessa olevat mittarit kuvaavat pääsääntöisesti nykytilaa tai ne arvioivat aiempaa tilannetta tai toimintaa. Hyvinvoinnin yhteys elinvoimaan ja talouteen ei myöskään tule näkyviin.

Pelastustoimeen liittyvät tiedot puuttuvat.

Hyvinvointialueen johtamisen vähimmäistieto: ensimmäiset tiedot (2-4 §)

Ovatko nämä asetuksen ensiversioon tulevat hyvinvointialueiden kanssa työstetyt, järjestämistehtävässä hyödynnettävät johtamisen vähimmäistiedot osaltaan riittäviä muodostamaan tarvittavan tietokokonaisuuden? Huomioitavaa on, että tietoja tulee tarkastella itsenäisinä tietoina ja suhteessa toisiinsa sekä suhteessa asetukseen seuraavissa vaiheissa tuleviin vähimmäistietoihin.

-

Tunnistaen mm. hyvinvointialueenne järjestelmäkehityksen tilanne ja lähtötiedon laatu, millä aikataululla asetuksen vaatimuksen mukaiset johtamisen vähimmäistiedot ovat tuotettavissa?

-

Ovatko valitut mittarit toteutettavissa 1.1.2024 lähtien?

-

Hyvinvointialueen ja kunnan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistieto (5-13 §)

Ovatko ensimmäiset valitut mittarit hyvinvointikertomustyön kannalta tarkoituksenmukaiset?

Kunnilla on lakisääteinen velvoite toteuttaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, asettaa tavoitteet, määrittellä toimenpiteet ja seurata asukkaiden elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Tämän vuoksi vähimmäistietosisällön pakollisuus asetusmuodossa ei ole tarpeellinen. Kunnilla tulee olla mahdollisuus määrittellä itse oman kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön kannalta olennaisimmat seurantamittarit.

Pienten kuntien kannalta on ongelmallista myös indikaattoritietojen puuttuminen. Poikkeus raportointivelvollisuuteen (§14) mahdollistaa raportoinnin ilman näitä tietoja, mutta samalla se poissulkee kuntien välisen vertailun kyseisten tietojen osalta.

Osa mittareista kuvaa asioita, joihin kunnilla ei käytännössä ole vaikutusmahdollisuuksia. Vaikka monet näistä mittareista toimivat taustatiedon antajina, eivät ne ole seurannan kannalta prioriteettilistan kärjessä.

Laadullisen itsearviointin avulla saadaan käytännössä suuntaa antavaa tietoa, joten sen painoarvo ei voi olla kovin suuri.

Vähimmäistietosisältöön valittuja indikaattoreita on paljon, mutta siitä huolimatta kaikkia hyvinvoinnin osa-alueita ja ihmisryhmiä ei ole pystytty ottamaan mukaan. Indikaattoreissa on puutteita mm. pelastustoimeen, kotoutumiseen ja maahanmuuttoon ja ikääntyneisiin liittyen.

Hyvinvointialueen johtamisen vähimmäistieto: ensimmäiset tiedot (2-4 §)

Onko luonnos tekniseksi soveltamisohjeeksi selkeä?

-

Perustelut miksi.

-

Onko asetuksen liitteenä oleva tekninen soveltamisohje ja sen liitteet (raportoinnin ja analytiikan käyttötapauskuvaukset, käsitemallit, palveluluokitus) riittäviä tukemaan asetuksen vaatimuksen mukaisia tietosisältöjen muodostamista?

-

Hyvinvointialueen ja kunnan hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman vähimmäistieto (5-13 §)

Onko luonnos tekniseksi soveltamisohjeeksi selkeä?

-

Perustelut miksi

-

Onko asetuksen liitteenä oleva tekninen soveltamisohje ja sen liitteet (indikaattorilistat) riittäviä tukemaan asetuksen vaatimuksen mukaisia tietosisältöjen muodostamista?

-

Muut kommentit

Muut kommentit

Asetusluonnoksessa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen nähdään laajana ja monialaisena kokonaisuutena, mikä on nähtävillä muun muassa siinä, että vähimmäistiedossa on mukana eri toimialojen indikaattoreita. Näin ollen asetus ohjaa monialaiseen hyte-työhön. Indikaattorit itsessään eivät kuitenkaan takaa monialaisuutta ja eri tahojen sitoutumista, vaan kokonaisuus vaatii johtamista. Hyten laaja-alaisuuden myötä indikaattoreiden määrä on varsin suuri.

Asetuksen myötä vertailu kuntien välillä mahdollistuu, mikä on lähtökohtaisesti hyvä asia. Pienten kuntien ja isompien kaupunkien vertailu ei kuitenkaan ole kaikilta osin tarkoituksenmukaista. Kaikki indikaattorit eivät myöskään palvele sekä isoja että pieniä kuntia. Harkinnan arvoista voisi olla, että olisi erilliset indikaattorilistat esim. alle ja yli 30 000 henkilön kunnille.

Indikaattoritietoa kootessa ja analysoitaessa tietojärjestelmien toimivuus ja käytettävyys ovat olennaisessa roolissa. Lisäksi tiedon tallentajien eli tietojärjestelmiä käyttävien ihmisten tai kyselyyn (esim. Tea viisari) vastaavien henkilöiden rooli ja osaaminen korostuu, joten kokonaisuudessa on syytä kiinnittää huomiota myös tähän.

Kunnilla on valtavasti veloitteita erilaisten suunnitelmien ja ohjelmien tekemiseen. Ne eivät kuitenkaan välttämättä jalkaudu kovin hyvin käytäntöön. Erityisesti pienissä kunnissa ei ole käytettävissä resursseja valtavien tietomäärien läpikäymiseen ja analysointiin.

Vähimmäistietosisällön myötä kunnille tulee lisää veloitteita ja paineita jo nyt vaativiin raportointivelvoitteisiin. Eri suunnitelmien ja ohjelmien rooli vaatisi kirkastamista valtakunnan tasolta lähtien. Indikaattoritiedon osalta tulisi päästä valtakunnallisesti tilanteeseen, jossa tieto on

saatavilla helposti ja kootusti sekä selkeästi luettavasti. Lisäksi kunnissa käytössä olevien työkalujen tulee tukea raportointia. Lisäksi hyvinvointialueilla tulisi olla vahva rooli tietojohdamisessa ja mahdollisuus antaa tukea alueen kunnille.

Nevalainen Petra

Orimattilan kaupunki - Lausunto on Orimattilan, Hollolan, Kärkölan,
Asikkalan, Padasjoen, Iitin, Heinolan, ja Sysmän yhteinen lausunto